

МИРОСЛАВ Д. МИЛОЈЕВИЋ

АГРАРНО-ГЕОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ КОМУНЕ УБ

Убска комуна лежи у северозападној Србији; припада подрињско-колубарској међуопштинској регионалној заједници. Простире се од севера ка југу 15 км, а од истока ка западу 25 км; има 16 месних заједница. Године 1978. у њеним границама налазило се 38 насеља — Бањани, Бргуле, Богдановица, Брезовица, Црвена Јабучка, Чучуге, Докмир, Гуњевац, Гвозденовић, Јошева, Каленић, Калиновац, Кожуар, Кршна Глава, Лисо Поље, Лончаник, Милорци, Мургаш, Новаци, Паљуви, Памбуковица, Радљево, Радуша, Руклада, Слатина, Совљак, Стубленица, Шарбане, Таково, Трлић, Трњаци, Тулари, Тврдојевац, Уб, Врело, Врховине, Вукона и Звиздар. Њихова просечна величина износи 12,0 км².

Још пре другог светског рата подручје комуне било је релативно густо насељено. У 1971. год. на 456 км² живело је 37.512 становника. На 1 км² просечно долази 82,26 становника (1, 13).

ПРИРОДНЕ ОСНОВЕ АГРАРНОГ ПРОСТОРА

Југоисточни део подрињско-колубарске међуопштинске регионалне заједнице, у коме се налазе убска насеља, представља зараван од језерских наслага разубену Колубаром и њеним притокама (2, 188); управо, комуна Уб обухвата потесе 37 к.о. у западном делу Доње Колубаре, где се углавном налазе доњи делови долина Тамнаве, Уба и Кладенице. У њеним границама „дно Доњоколубарског басена изграђује зараван... између Бањана, долине Колубаре и Тамнаве висока 110—140 м. Код Бањана (Дубраве) она достиже ширину од 15—20 км“ (3, 325).

Средња годишња температура креће се око 11,0° (1949—1970. год). Највећу средњу месечну температуру има месец јул (21,0°); најмању јануар (0,8°). Просечна температура за свака два месеца у вегетационом периоду износи: март—април 8,3°, мај—јун 17,5°, јул—август 20,8° и септембар—октобар 14,1°. Између 1949—1970. год. апсолутни максимум температуре од 39,8° забележен је 15. VIII 1963. и 11. VII 1968.; минимум 24. I 1963. (-28,4°).

Кретање средњих месечних температура у току године приказано је у следећој табlici (4, 108):

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
0,8	1,6	5,4	11,3	15,6	19,4	21,0	20,6	16,8	11,4	7,1	1,0

Први дан (средњи датум) са средњом дневном температуром ваздуха од 5° је 9. III; управо дана са температуром од 5° има 262 у години и за то време температурна сума износи 4017 (5, 92). Још пре другог светског рата пољопривредни стручњаци истицали су да број топлотних степена по уџским к.о. омогућава успевање свих култура које се иначе гаје у северозападној Србији. Међутим, при том треба истаћи да се у појединим годинама јављају мразни периоду после сетве интензивних култура. Екстремни датум првог (јесењег) мрза је 28. IX; последњег је 13. V (5, 92). Године 1965. 33 Бргуле обавила је сетву кукуруза у другој половини априла. До краја прве декаде маја семе је иструлило „услед влажности земљишта и велике хладноће“ (6, 5). Исте године средња месечна температура у мају износила је 14,5°. То је за 1,1° мање од просечне у периоду 1949—1970. год. (7).

Максимум средње месечне висине падавина је у мају (81 мм); минимум у октобру и фебруару (37 мм). Између 1949. и 1969. год. просечна висина падавина од марта до октобра износила је 457 мм (7). Међутим, и поред тога атмосферски талози који падну на ово подручје нису увек довољни да обезбеде културе са влагом у току вегетационог периода, не само због распореда, већ и због слабог водног режима земљишног слоја, нарочито по к.о. у сливу Уба (9, 5—6). Године 1963. на почетку вегетационог периода пало је свега 76 мм кише, у време када је вегетација требала да има најбүјнији карактер 87 мм, јула и августа када се вегетациона активност чела смањивати 40 мм и у периоду септембар—октобар 70 мм (7). Четири године касније, 1967., за време вегетационог периода у Бргулама „70 дана није пала ни једна кап кише“ (10, 4). На подручју читаве комуне у 1968. год. забележене су дуготрајне суше у априлу, мају и јуну. Исте године у Бањанима, Совљаку и Стүбленици озими усеви већ у другој декади јуна били су у воштаном стању (8).

Месечне висине падавина на подручју к.о. Совљак (7):

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
47	37	58	49	81	73	66	50	43	37	57	69

Године 1966. просечни приноси пшенице, кукуруза и пиварског јечма на поседу 33 Уб у Тврдојевцу, Мургашу, Убу и Стүбленици били су за 10—15% мањи због града (11, 7). Крајем маја 1969. год. он је падао на подручју 16 насеља и умањео приносе пшенице за 1.200 вагона у односу на планиране друштвеним планом. Године 1970. СО Уб у циљу заштите свога подручја донела је одлуку да се укључи у систем противградне одбране Србије. Међутим, ова

превентива није дала очекиване резултате, јер је град и даље наносио знатне штете. Између 1970. и 1973. год. оне су износиле: 1970. год. — 5,570.000 дин., 1971. год. — 7,687.000 дин., 1972. год. — 8,909.000 дин. и 1973. год. — 45,542.000 дин. Последње године град је умањео приносе ратарских култура на око 12.000 ха ораница. У периоду март—октобар 1977. год. у неколико наврата причинио је знатне штете пшеници, кукурузу, баштенским културама и воћу на око 4.000 ха (12).

Преко 6.000 ха ђбске земље изложено је дејству поплавних вода Тамнаве, Уба и Колубаре. Услед сталног доношења и таложења муља и песка, речно корито Тамнаве „се издиже, смањује се прогицајни профил и код великих вода река се излива и плави“ (13, 10). Један део површина после поплава уопште се не обрађује; он остаје мочваран или се користи као пашњак. Само у 1972. год. мочваре су заузимале 64 ха 35 а 39 м². Од тога се у поседу индивидуалних газдинстава налазило 60 ха 33а 19 м²; остатак био је власништво друштвеног сектора — 4 ха 2 а 20 м². Између 1969. и 1970. год. директне штете од поплава износиле су 8,530.320 — 12,284.000 дин. Године 1971. земљишне парцеле под пшеницом поред Тамнаве у поседу 33 Врело „биле су плављене неколико пута у току зиме“ (15, 4). У 1978. год. штете од поплава евидентирани су на 6.500 ха, јер још увек није извршена регулација Уба и Тамнаве. Прва у текућем средњорочном плану треба да буде уређена на дужини од 12,5 км; друга 17,5 км. У финансирању ових радова учествоваће републички фонд вода са 30,000.000 дин.

Под утицајем подземних вода и хидрофилне вегетације знатан део алувијалних наноса дуж Тамнаве, Колубаре и других водотока „претрпео је промене и еволуирао ка хидрогеним типовима земљишта“ (16, 25). Најраспрострањенији тип земљишта су подзопи. Између Докмира и Радјева доминира гајњача — нормална, у оподзољавању и оподзољена. Године 1968. ПД „Света Поповић“ Уб имало је 2.250 ха — у Стубленици 512 ха, Совљаку 652 ха и Бањанима 1.086 ха. Од тога је на слабе подзопе отпадало 44,42%, средње параподзопе 23,14%, мочварно земљиште 10,64%, алувијум 4,21%, оподзољене гајњаче 17,35% и оподзољену смоницу 0,23%. У то време земљишта овог добра и многих других газдинстава без обзира на сектор власништва била су осиромашена хранљивим састојцима, доста кисела и без трага од креча (8). Између 1968. и 1978. год. плодност земљишта је повећана кроз употребу минералних ђубрива. Током 1977. год., према подацима ПИК „Уб“, његових шест ООУР-а бавиле су се снабдевањем пољопривредника са азотним, мешаним и комплексним ђубривима — ООУР „Кооперација“ Бањани, ООУР „Кооперација“ Уб, ООУР „Пољопривреда“ Тулари, ООУР за кооперацију „Задругар“ Радјево, ООУР „Памбуковица“ Памбуковица и ООУР „Кооперација“ Милорци.

До 20,00% од укупног фонда пољопривредног земљишта од прве до треће катастарске класе има 13,51% к.о., од 20,01 — 40,00% — 29,73% к.о.; од 40,01 — 60,00% — 27,03% к.о.; од 60,01 — 80,00% — 16,22% к.о.; преко 80,01% — 13,51% к.о.

АГРАРНО-СОЦИЈАЛНА СТРУКТУРА

У другој години после увођења комуналног система, 1957., убска комуна је имала 7 пољопривредних добара, 8 задружних економија и 25 земљорадничких задруга. Јуна 1959. извршено је спајање 33 Уб, Звиздар, Гвозденовић, Мургаш, Таково, Паљуви и Совљак. Четири године касније, 1963., број земљорадничких задруга је смањен на 13 — 33 Памбуковица, Трлић, Новаци, Уб, Радљево, Бргуле, Љубинић, Милорци, Бањани, Врело, Тулари, Слатина и Калиновац. Између 1963. и 1975. год. предузет је низ мера да се изврши интерграција друштвених пољопривредних организација. На почетку 1971. год. интегрисале су се 33 Уб, 33 Новаци и 33 Радљево са жигтарско-млинским предузећем „Тамнавац“ Уб у ПИК „Тамнавац“ Уб. Крајем исте године са комбинатом се удружила 33 Врело.

Првог јануара 1973. год. интеграцијом ПК „Света Поповић“ и ПИК „Тамнавац“ формиран је данашњи ПИК „Уб“. До јуна 1979. год. њему су припојене 33 Милорци, 33 Тулари, ветеринарска станица (Уб), мешовито предузеће „Задругар“ (Бргуле) и ООУР „Памбуковица“ (Памбуковица). Исте године комбинат је имао једну радну заједницу и 11 организација удруженог рада — ООУР за ратарство „Света Поповић“ — Уб, ООУР „Сточарство“ — Бањани, ООУР „Житопромет“ — Уб, ООУР „Памбуковица“ — Памбуковица, ООУР „Кланица“ — Уб, ООК „Уб“ — Уб, ООК „Бањани“ — Бањани, ООК „Милорци“ — Милорци, ООК „Тулари“ — Тулари, ООК „Задругар“ — Радљево и ООУР „Ветеринарска служба“ — Уб. У њему су запослена 553 радника; такав је случај био 15. јуна 1978. год.

Између 1960. и 1962. год. земљишни фонд у поседу друштвеног сектора увећан је од 4.365 на 4.614 ха. Само у 1962. год. пољопривредне организације су располагале са 3.696 ха ораница и башта, 90 ха воћњака, 1 ха винограда, 160 ха пашњака, 376 ха ливада, 12 ха бара и трстика, 105 ха шумског и 174 ха неплодног земљишта. Исте године индивидуална газдинства су користила 40.951 ха. Три године касније, 1965., приватни сектор имао је у поседу 28.314 ха ораница и башта, 1.943 ха воћњака, 110 ха винограда, 1.318 ха пашњака, 1.606 ха ливада, 49 ха бара и трстика, 5.388 ха шумског и 1.690 ха неплодног земљишта. Крајем 1969. год. у укупном пољопривредном земљишном фонду друштвени сектор учествовао је са 11,47% и приватни 88,53%.

До 10,00% земљишног фонда крајем 1972. год. било је у поседу друштвеног сектора на подручју к.о. Бргуле (7,89%), Врховине (4,38%), Гуњевац (6,68%), Трњаци (6,53%), Црвена Јабука (4,50%) и Шарбане (9,82%); од 10,01 — 20,00% — Бањани (17,71%), Брезовица (14,78%), Врело (12,64%), Гвозденовић (11,78%), Докмир (16,16%), Звиздар (19,08%), Јошева (15,80%), Каленић (17,01%), Калиновац (15,81%), Кожуар (14,06%), Кршна Глава (12,14%), Лисо Поље (16,82%), Лончаник (10,97%), Милорци (15,14%), Новаци (18,14%), Паљуви (16,83%), Памбуковица (14,56%), Радљево (16,72%), Радуша (12,59%), Слатина (17,04%), Совљак (15,74%), Стубленица (17,68%), Таково (11,86%), Тврдојевац (14,85%), Трлић (15,10%), Ту-

лари (15,20%) и Чучуге (14,06%); преко 20,01% — Вукона (23,63%), Мургаш (20,24%) и Уб (39,05%).

Земљишни фонд по секторима власништва у 1978. год.

Спецификација	Земљишни фонд по секторима власништва у ха		Укупна површина у ха
	приватни сектор	друштвени сектор	
Оранице и баште	27.616	4.133	31.749
Воћњаци	2.062	49	2.111
Виногради	64		64
Ливаде	1.868	199	2.067
Пашњаци	1.774	77	1.851
Трстици и баре	40	3	43
Шумско земљиште	5.424	167	5.699
Неплодно земљиште	587	82	2.062
Свега :	39.435	4.710	45.646

Године 1978. у укупном фонду земљишта приватни сектор је учествовао са 86,39%. До 3,00 ха има 35,12% домаћинства; од 3,01—5,00 ха — 22,93%; више од 5,01 ха — 29,89%. Преко 12% домаћинства је без земље (17, 333). Око 44,8% пољопривредног становништва живи у домаћинствима са поседом већим од 5,01 ха. Према величини земљишног поседа пољопривредно становништво је овако распоређено: без и до 0,10 ха — 4,7%; од 0,11—1,00 ха — 5,6%; од 1,01—3,00 ха — 18,5%; 3,01—5,00 ха — 26,4%; 5,01—10,00 ха — 37,8%; више од 10,01 ха — 7,0% (18, 333). Један пољопривредни становник, у просеку, има 1,24 ха пољопривредног и 0,25 ха осталог земљишта.

Носилац кооперације и удруживања индивидуалних газдинстава са друштвеним пољопривредним организацијама је ПИК „Уб“ — Уб; он и обједињује друштвени сектор пољопривреде.

* * *

По укупној површини и броју становника комуне Уб се налази на четвртном месту у подрињско-колубарском региону. У њеним границама за осамнаест година број становника се смањило за 1.674: од 39.186 становника у 1953. на 37.512 у 1971. Године 1976. процењено је да их има 36.700 (19, 33, 42). На ово смањење становника утицала су, пре свега знатна исељавања у друге комуне. У истом периоду био је мали природни прираштај. На 1.000 становника у 1975. год. он је износио само 0,9. То је за 4,5 мање од просека за северо-западну Србију (1, 29).

Процент пољопривредног од укупног становништва доста је различит по насељима. Он за целу комуно износи 81. Највећи проценат на њега отпада у Шарбанима (92), Чучугама (98), Туларима (96), Трлићу (95), Тврдојевцу (92), Брезовици (96), Врелу (92), Врховинама (96), Вукони (93), Гвозденовићу (97), Докмиру (96), Јошеви (95), Калиновцу (97), Кожуару (95), Кршној Глави (98), Лисом Пољу (91), Милорцима (96), Новацима (97), Паљувима (95), Памбуковици (93), Радуши (98), Слатини (97) и Стубленици (91); најмањи у Убу (15) и Богдановици (34). Између 70 и 90% пољопривредног од укупног становништва има 10 насеља — Бањани (84), Гуњевац (75), Звиздар (81), Каленић (84), Лончаник (84), Мургаш (89), Руклада (85), Совљак (88), Таково (89) и Црвена Јабuka (83); остала од 50—70% (18, 332 — 333).

Преко 50% од укупног пољопривредног становништва има 20—59 год.; остатак отпада на лица до 19 и са више од 60 год. Учешће младих до 19 год. у укупном становништву опало је у периоду 1953 — 1971. год. са 45,53 на око 33,43%. Истовремено, учешће лица старијих од 60 год. повећало се са 7,23 на 16,11% (20).

Индекс броја пољопривредних лица старих преко 60 год. у односу на младо становништво до 19 год. износи до 0,4 у Убу, Совљаку, Богдановици и Бањанима; од 0,4 до 0,5 — Чучугама, Црвеној Јабуци, Новацима, Докмиру, Паљувима, Милорцима, Трњацима, Тврдојевцу, Памбуковици, Звиздару, Каленићу, Калиновцу, Кожуару, Кршној Глави, Гуњевцу, Врховинама и Бргулама; више од 0,5 — Мургашу, Лисом Пољу, Лончанику, Шарбанима, Трлићу, Туларима, Стубленици, Руклади, Слатини, Радљеву, Радуши, Јошеви, Гвозденовићу, Врелу, Вукони и Брезовици.

До 60% од укупног пољопривредног становништва активно се бави искоришћавањем земљишта и држањем стоке у 42,11% насеља (Богдановица, Бргуле, Врело, Врховине, Јошева, Каленић, Кожуар, Лисо Поље, Лончаник, Милорци, Мургаш, Радљево, Тулари, Уб, Црвена Јабuka и Шарбане); од 60—70% — у 36,84% насеља (Бањани, Брезовица, Вукона, Гуњевац, Звиздар, Калиновац, Паљуви, Памбуковица, Радуша, Руклада, Совљак, Стубленица, Таково и Трњаци); од 70—80% — 21,05% насеља (Гвозденовић, Докмир, Кршна Глава, Новаци, Слатина, Тврдојевац, Трлић и Чучуге) (18, 332 — 333).

У 15,79% насеља до 50,00% домаћинства према извору прихода су чисто пољопривредна; од 50,01—70,00% — 7,89% насеља; од 70,01—90,00% — 50,00% насеља; више од 90,01% — 26,32% насеља.

ИСКОРИШЋАВАЊЕ АГРАРНОГ ПРОСТОРА

Преко 80% од укупног фонда земљишта у комуни отпада на пољопривредне површине. Процентуално највише их има у к.о. Калиновац (91,2%). Године 1978. под ораницама се налазило 83,8% пољопривредног земљишта — 31,749 ха. Исте године у свим к.о. било је 2.067 ха ливада (5,74% обрадивог земљишта). У укупном фонду пољопривредног земљишта пашњаци учествују са 4,8%, воњаци 5,6% и виногради 0,2%.

Искоришћавање пољопривредног земљишта у 1978. год.

Спецификација	ха	%		
		ораница и башта	од пољоприв- редног зем- љишта	од А-Б-В-Г-Д- Ђ (I)-II-III- IV-V-VI
I. Оранице и баште	31.749	100,0	83,8	—
А. Жита	23.475	73,9	62,0	100,0
пшеница	(11.830)	(37,3)	(31,2)	50,4
раж	(18)	(0,1)	(0,1)	0,1
јечам	(315)	(0,9)	(0,8)	1,3
овас	(817)	(2,6)	(2,2)	3,5
кукуруз	(10.491)	(33,0)	(27,7)	44,7
остала жита	(4)	(0,0)	(0,0)	0,0
Б. Индустијско биље	600	1,9	1,6	100,0
сунцокрет	(548)	(1,7)	(1,5)	91,3
уљана репица	(1)	(0,0)	(0,0)	0,2
соја	(48)	(0,2)	(0,1)	8,0
сирак	(3)	(0,0)	(0,0)	0,5
В. Повртарско биље	2.516	7,9	6,6	100,0
кромпир	(400)	(1,3)	(1,1)	15,9
морква	(21)	(0,1)	(0,1)	0,8
лук црни	(152)	(0,4)	(0,4)	6,0
лук бели	(75)	(0,2)	(0,2)	3,0
пасуљ	(271)	(0,8)	(0,7)	10,8
грашак	(128)	(0,4)	(0,3)	5,1
купус	(367)	(1,2)	(1,0)	14,6
парадајз	(364)	(1,1)	(1,0)	14,5
паприка	(180)	(0,6)	(0,5)	7,1
краставци	(87)	(0,3)	(0,2)	3,5
диње и лубенице	(221)	(0,7)	(0,5)	8,8
остало поврће	(250)	(0,8)	(0,6)	9,9
Г. Сточно крмно биље	3.989	12,6	10,5	100,0
детелина	(2.416)	(7,6)	(6,4)	60,6
луцерка	(585)	(1,9)	(1,5)	14,7
грахорица	(3)	(0,0)	(0,0)	0,1
остало крмно биље	(985)	(3,1)	(2,6)	24,6
Д. Угари	509	1,6	1,3	100,0
Ђ. Необрађене оранице и баште	660	2,1	1,7	100,0
II. Воћњаци	2.111	—	5,6	100,0
III. Виногради	64	—	0,2	100,0
IV. Ливаде	2.067	—	5,5	100,0
V. Пашњаци	1.851	—	4,8	100,0
VI. Трстици и баре	43	—	0,1	100,0
Свега :	37.885	—	100,0	—

Начин обраде земље. — После увођења комуналног система, 1955. год., месне власти су предузимале низ мера да се унапреди обрада земље. У периоду 1957 — 1959. год. број трактора се овако увећавао: 1957. год. — 28, 1958. год. — 74 и 1959. год. — 120. До 1957. год. они су искључиво коришћени за обраду опште друштвеног фонда земљишта. Три године касније, у економској 1959/60., преко

13% индивидуалних ораница поорано је задружним тракторима (21, 384).

У првом и другом петогодишњем плану после увођења комуналног система уложена су знатна средства за набавку пољопривредне опреме. На поседу ПД „Света Поповић“ (Совљак) инвестиције за опрему у 1961. год. износиле су 48.072 хиљ. дин. За девет месеци у 1962. год. у опрему на поседима свих друштвених пољопривредних организација уложено је 61.212.000 дин. У периоду јануар—септембар 1963. год. вредност укупних пољопривредних инвестиција по организацијама износила је у 000 дин.: 33 Слатина — 2873, 33 Тулари — 2500, 33 Врело — 3244, 33 Бањани — 1754, 33 Милорци — 2920, 33 Љубинић — 5922, 33 Бргуле — 8560, 33 Радљево — 31.444, 33 „Уб“ — 21.820, 33 Новаци — 12.730, 33 Трлић — 28.300, ПД „Света Поповић“ — 52.049 и 33 Памбуковица — 20.600.

Процент кооперираних у укупној сетвеној површини у 1961. год. износио је 14,1, 1962. год. — 18,6, 1963. год. — 49,6 и 1964. год. — 52,2. Прве године кооперацијом је било обухваћено 4.434 ха, друге — 6.011 ха, треће — 14.472 ха и четврте — 15.685 ха. Последње године на приватном сектору утрошено је 500 вагона разних вештачких ђубрива. То је за 260 вагона више него што су употребила друштвена газдинства.

Преко кооперације 33 Тулари је у 1966. год. утрошила 407.750 кг вештачких ђубрива, 35.320 кг семена пшенице и 713 кг хибридног кукуруза (22, 4—5). Исте године на подручју 33 Уб са задругом нису сарађивала само 53 домаћинства. Број коопераната по селима изгледао је овако: Гвозденовић — 170, Совљак — 420, Врховине, Мургаш, Уб, Трњаци, Гуњевац, Звиздар, Тврдојевац, Стубленица и Паљуви — 1.443. Њена улагања у ратарске културе достигала су близу 1.200.000,00 дин. — пшеницу 736.013,38 дин., кукуруз — 405.623,09 дин., детелину — 45.933,80 дин., сунцокрет — 6.817,35 дин. и јечам — 2.550,20 дин. (11, 10—11). У свим к.о., у 1966. год., задруге су обавиле индивидуалним произвођачима орање и машинску сетву на 7.750 ха. И снабдевање репродукционим материјалом било је знатно у односу на претходну годину — 93 вагона пшенице, 8,4 вагона хибридног кукуруза и 514 вагона разних вештачких ђубрива.

Крајем 1969. год. на подручју читаве комуне унапређивањем обраде земље бавило се осам земљорадничких задруга и један комбинат (ПК „Света Поповић“). Године 1970. све друштвене пољопривредне организације обавиле су орање својим кооперантима на 3.049 ха, тањирање на 2.500 ха, сетву 1.250 ха и комбанирање 1.600 ха. Крајем трећег и почетком четвртог средњорочног плана после увођења комуналног система знатан број индивидуалних газдинстава је имао сопствену механизацију. Само на подручју к.о. Врело, Брезовица и Таково у 1971. год. приватни сектор располагао је са 20 самовезачица, 34 трактора и многим другом механизацијом. То је, како тврде земљорадници, утицало и на смањење обраде земље у кооперацији. Још у периоду 1970 — 1971. год. на подручју к.о. Брезовица ни један хектар ораница у поседу приватног сектора није узоран задружним тракторима. Поред осталог, због тога поједине

друштвене пољопривредне организације последњих година почињу да се ослобађају „сувишних машина“. Такав је случај, на пример, био са 33 Врело. У 1971. год. она је са 5 трактора узорала само 185 ха. Исте године њен машински парк реализовао је радове у вредности од 255.947,90 дин. То је за 159.699,00 дин. мање од трошкова пословања (15, 2—3).

У текућем средњорочном плану уложени су знатни напори у циљу поспешивања индивидуалних газдинстава за набавку механизације, а тиме и побољшање обраде земље. Од 1976 — 1978. год. преко ООУР „Кооперација“ — Уб и Бањани индивидуална газдинства су искористила 7.883.473,50 дин. из средстава зеленог плана за набавку механизације и опреме. Крајем 1977. год. у поседу свих индивидуалних газдинстава на подручју комуне било је 730 трактора, а то је 91,25% од укупног броја. Исте године на један трактор код приватног сектора, у просеку, долазило је 39 ха ораница (друштвеног 59). Комбајна има 76, моторних вршалица 103 и моторних косачица 138 (19, 69—70).

ПИК „Уб“ поклања знатну пажњу механизацији радова у искоришћавању земљишта. Његова ООУР за ратарство „Света Поповић“ Уб има 31 трактор, 40 плугова, 20 тањирача, 25 сејалица, 6 прскалица, 14 култиватора, 4 растурача ђубрива, 12 дрљаче, 3 берача за семенски кукуруз и многу другу опрему. Само у 1977. год. њени трактори остварили су 4.407 радних дана. У РЈ Уб овај број је износио 1.928, РЈ Бањани 954 и РЈ Радљево 1.525. Јула 1978. све ООУР у саставу ПИК „Уб“ имале су 53 трактора, 19 комбајна, 42 плуга, 27 тањирача, 34 сејалице, 62 прскалице и 20 камиона од 2—28 тона носивости.

Учешће друштвено организоване производње у сетви прелази 63%. У 1976/77. год. засејане површине у кооперацији обухватале су 16.389 ха. Исте године сетва у кооперацији обављена је на 755 ха, обично орање на 79 ха и дубоко 281 ха. У свим к.о. кооперанти су снабдевени са 2.210 мц семена пшенице, 865 мц кукуруза и 10.202 тоне вештачког ђубрива (1, 112).

Једно индивидуално газдинство, у просеку, троши од 50—6.400 кг разних вештачких ђубрива годишње. Највише га употребљавају за побољшавање физичког састава пољопривредних површина произвођачи који имају преко 5,01 ха обрадиве земље — просечно од 350 до 6.400 кг; најмање са поседом до 3,00 ха — најчешће од 50 до 1.700 кг. Газдинства са 3,01—5,00 ха обрадиве земље обично га користе од 200—3.000 кг. У том погледу на првом месту се налазе друштвене пољопривредне организације. Године 1977. само ООУР „Пољопривреда“ Тулари по 1 ха засејане пшенице утрошила је 750 кг ђубрива.

АГРАРНО-ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СТРУКТУРЕ ИСКОРИШЋАВАЊА ОРАНИЦА И БАШТИ

Око 21,62% к.о. има до 80% укупног фонда пољопривредног земљишта под ораницама и баштама (Гуњевац, Кожуар, Кршна Глава, Милорци, Радуша, Слатина, Таково и Шарбане); од 80—90% —

72,92% к.о. (Бањани, Бргуле, Брезовица, Врело, Врховине, Вукона, Гвозденовић, Докмир, Звиздар, Каленић, Калиновац, Лисо Поље, Лончаник, Новаци, Палуви, Памбуковица, Радљево, Руклада, Совљак, Стубленица, Тврдојевац, Трлић, Трњаци, Тулари, Уб, Црвена Јабука и Чучуге); више од 90% — 5,41% к.о. (Јошева и Мургаш).

Још пре другог светског рата пољопривредно становништво у границама комуне Уб бавило се искоришћавањем ораница за подиривање сопствених потреба и тржишта; поред индивидуалних газдинстава после увођења комуналног система ратарском производњом још се баве друштвене пољопривредне организације. У 29,73% к.о. фонд сетвених површина подједнако се користи за производњу стрних жита и окопавина (Памбуковица, Трлић, Чучуге, Докмир, Кршна Глава, Радљево, Шарбане, Лончаник, Совљак, Таково и Тулари). Године 1978. правац са развијеном производњом стрних жита, већим учешћем окопавина и учешћем крмног биља био је заступљен у 27,03% к.о. (Радуша, Тврдојевац, Звиздар, Гуњевац, Руклада, Трњаци, Гвозденовић, Врховине, Мургаш и Каленић); правац са превагом окопавина и већим учешћем стрних жита — 5,41% к.о. (Брезовица и Јошева); развијеном производњом стрних жита, већим учешћем крмног биља и учешћем окопавина — 2,70% к.о. (Милорци); превагом стрних жита и већим учешћем окопавина — 2,70% к.о. (Уб); развијеном производњом окопавина, већим учешћем стрних жита и учешћем крмног биља — 32,43% к.о. (Бањани, Кожуар, Вукона, Врело, Калиновац, Новаци, Слатина, Бргуле, Лисо Поље, Стубленица, Палуви и Црвена Јабука).

Упркос настојању месних власти да се максимално користе оранице за сетву, сваке године у комуну Уб остану незасејане знатне њивске површине. Године 1978. оваквих површина било је 495 ха на друштвеном и око 165 ха на индивидуалном сектору. Оба сектора под угарима имају 509 ха. Само ООУР „Памбуковица“ у Памбуковици, која је у саставу ПИК „Уб“, има 56 ха угара. То је 11,94% од укупног њеног фонда ораница. Код ПИК „Уб“ ООУР за ратарство „Света Поповић“ ова површина је знатно већа — 427 ха.

Жита. — Још пре другог светског рата у Убу су се производеле релативно велике количине стрних жита. У свим к.о. скоро тридесетак година сеју се високородне сорте. Увеле су их у сетву друштвене пољопривредне организације које су се, поред држања стоке, бавиле и ратарством. У почетку су то биле италијанске сорте пшенице. Године 1960. оне су искључиво коопериране. Између 1956. и 1960. год. просечни приноси од њих на пољопривредним економијама износили су од 20,0—38,0 мц/ха, у кооперацији 16,0—30,6 мц/ха и приватном сектору 13,0—20,3 мц/ха; домаћих сорти: на економијама 11,0—23,0 мц/ха, у кооперацији 15,5—23,0 мц/ха и приватном сектору 11,0—18,0 мц/ха. Само у 1959. год. под италијанским високордним сортама пшенице у кооперацији налазило се 3.735 ха.

Између 1965. и 1970. год. све земљорадничке задруге радиле су на кооперирању ораничних површина за сетву стрних жита. 33 Тулари у 1966. год. уложила је 134.151,85 дин. за производњу пшенице у кооперацији на 450 ха (22, 4). У 1967. год. 33 Бргуле имала

је око 1.000 коопераната у ратарској производњи. Њени кооперанти сејали су три сорте пшенице на 400 ха — либелулу, абоданцу и сан пасторе (10, 5). Број коопераната за сетву пшенице и овса на подручју 33 УБ био је далеко већи — 1.763. По њеним радним јединицама овај број у 1967. год. био је следећи: УБ — 511, Мургаш — 452, Стубленица — 478 и Тврдојевац — 322 (23, 10). Исте године 33 Врело набавила је за своје кооперанте 142.701 кг пшенице. Последња задруга своју кооперантску делатност обављала је на подручју Врела, Брезовице и Такова. У свом поседу она је имала 69,60 ха — 2,60 ха шумског и 67,00 ха пољопривредног земљишта. Преко 66% сопствених сетвених површина користила је за производњу пшенице — 20 ха (24, 2, 5).

До 1964. год. пшеница је на поседу 33 Бргуле била тако-рећи монокултура. Међутим, отада из године у годину сетвена површина под њом је смањивана, јер су просечни приноси после вишегодишњег сејања на истим парцелама били доста мали. Између 1964—1966. год. задружне оранице под овом екстрактивном културом су износиле (у ха): 1964. год. — 50, 1965. год. — 40 и 1966. год. — 35 (6, 4—5). Последње године на економији 33 Туларе пшеница је учествовала са 58,04% у укупној сетвеној површини. У кооперацији са индивидуалним произвођачима задруга је имала засејаних 450 ха (22, 4).

И на поседима осталих земљорадничких задруга пшеница је најчешће била „водећа култура“. У 1966. год. структура искоришћавања сетвених површина код 33 Памбуковица изгледала је овако (у ха): пшеница — 263, кукуруз — 66, сунцокрет — 13 и уљна репица — 5 (25, 3—5). На поседу 33 Врело, у 1967. год., пшеница је учествовала са 55,55% у укупној сетвеној површини (24, 5).

Између 1970. и 1971. год. просечан принос пшенице на друштвеном сектору је износио: 1970. год. — 18,5 мц/ха и 1971. год. 34,1 мц/ха; код приватног сектора: 1970. год. — 13,3 мц/ха и 1971. год. — 28,6 мц/ха. Последње године укупно је произведено 3.675 вагона пшенице. То је за 843 вагона више од планиране производње. Од тога су реализовале друштвене пољопривредне организације 693 вагона; остатак отпада на индивидуална газдинства — 2.982 вагона (12).

Још пре интеграције друштвених пољопривредних организација у ПИК „УБ“ кооперација у производњи стрних жита углавном се сводила на снабдевање сељачких газдинстава са репроматеријалом, пружање техничких услуга и откуп тржних вишкова. Године 1976. само ООУР „Кооперација“ Бањани набавила је за сетву 58.690 кг семена пшенице и одговарајуће количине вештачког ђубрива. Исте године она је откупила од произвођача 1.437.899 кг стрних жита — 1.372.014 кг пшенице и 65.885 кг овса. У комуну је недавно извршена трансформација свих ООУР-а за кооперацију у основне организације коопераната и предузете мере за доходовно повезивање у ПИК „УБ“ — УБ.

Преко 11% од укупне жетве пшенице у подрињско-колубарској међуопштинској регионалној заједници реализују убска пољо-

привредна газдинства — 29.507 тона (26, 144). Само у 1977. год. од индивидуалних пољопривредних произвођача откупљено је преко 7.000 (7.112) тона пшенице. То представља 16,87% од укупног откупа ове културе на приватном сектору у северозападној Србији (19, 91). Исте године ПИК „Уб“ преузео је из индивидуалне производње 6,662.361 кг пшенице, 122.826 кг овса и 79.657 кг јечма.

Под **кукурузом** се налази 33% свих ораничних површина; такав је случај био у мају 1978. год. Још пре увођења комуналног система почеле су да се сеју хибридне сорте кукуруза. Године 1960. домаће сорте у сетви биле су заступљене само на приватном сектору. Те године хибриди у кооперацији заузимали су 2.500 ха ораница. То је за 6,3 пута више него у 1957. год. Између 1959. и 1960. год. просечни приноси од високородних сорти износили су од 17,0—48,0 мц/ха. Приноси од домаћих сорти били су далеко мањи — од 14,0 до 32,0 мц/ха.

Између 1970. и 1977. год. производња кукуруза је износила (у тонама): 1970. год. — 20.496, 1971. год. — 36.118, 1972. год. — 38.850, 1973. год. — 33.942, 1974. год. — 35.247, 1975. год. — 40.197, 1976. год. — 36.168 и 1977. год. — 46.206. Годину дана касније, 1978. производња је смањена на 25.006 тона. У истој години остварен просечан принос на приватном сектору од 23,7 мц/ха био је нижи од републичког индивидуалног просека за 12,2 мц/ха. Приноси код друштвеног сектора кретали су се око 28,4 мц/ха. Међутим, и поред тога комунa се са укупним приносом од 25.006 тона налазила на петом месту у северозападној Србији (после подручја СО Шабац, Богатић, Лозница и Владимирци). У реализацији укупне производње приватни сектор учествовао је са 23.176 тона (92,68%).

И производњи осталих интензивних култура један број пољопривредних газдинстава поклања знатну пажњу. Процент ораничне површине под **поврћем** у 1978. год. износио је 7,9. У структури укупне сетве овог биља, посебно и најзначајније место припада кромпиру, парадајзу, паприци, купусу, дињама и лубеницама. Само кромпир се сеје на 400 ха. То је 15,9% од укупне засејане површине под поврћем. До 20% ове површине користи се за производњу кромпира у 59,46% к.о.; од 20 до 30% — у 32,43% к.о.; више од 30% — у 8,11% к.о. Између 1973. и 1978. год. његова производња је износила у мц: 1973. год. — 26.145, 1974. год. — 31.930, 1975. год. — 25.840, 1976. год. — 27.500, 1977. год. — 41.090 и 1978. год. — 24.350. У укупној производњи ове културе на подручју подрињско-колубарске међуопштинске регионалне заједнице Уб заузима једанаесто место (после комунa Богатић, Ваљево, Владимирци, Крупањ, Лозница, Љубовија, Мали Зворник, Мионица, Осечина и Шабац); такав је случај био у 1978. год. (26, 148).

По укупним површинама под **индустријским биљем** Уб је на четвртном месту у северозападној Србији. Испред њега су комуне Шабац, Богатић и Владимирци. Још пре увођења комуналног система ово је биље гајено по ђбским селима, али су то махом биле релативно мале површине. Тек од 1955., а особито у годинама после доношења привредне и друштвене реформе, његовој производњи

поклања се већа пажња. Главни носилац производње овог биља је ПИК „Уб“ ООУР за ратарство „Света Поповић“. Поред сунцокрета ова ООУР сеје и соју. У 1977. год. под индустријским биљем она је имала 210 ха. Годину дана касније, 1978. друштвени сектор сејао је сунцокрет и соју на 565 ха. Последње године сва газдинства без обзира на сектор власништва произвела су 3.850 мц сунцокрета и 504 мц соје. Просечан принос прве биљке износио је 7,0 мц/ха; друге 10,5 мц/ха.

Убска пољопривредна газдинства — тврде у СО Уб — реализују преко 16% од укупне производње сена детелине у подрињско-колубарској међуопштинској регионалној заједници. У том погледу Уб се налази на другом месту (после комуне Ваљсво). Године 1978. у свим насељима која су административно гравитирала Убу произведено је 125.903 мц сена детелине. То је 16,14% од укупно остварене производње у северозападној Србији. Принос сена луцерке је мањи — 33.380 мц.

На сваких 100 ха ораница и башта у 1978. год. сва пољопривредна газдинства без обзира на сектор власништва произвела су 2.477 житних јединица разних ратарских производа. Исте године у укупној производњи жита су учествовала са 73,11%; остатак отпада на индустријско (1,30%), повртарско (11,96%) и крмно биље (13,63%).

АГРАРНО-ГЕОГРАФСКИ АСПЕКТ ИСКОРИШЋАВАЊА ВОЊАКА И ВИНОГРАДА

Природни услови на брежуљкастим деловима комуне повољни су — то тврде и у СО Уб — за гајење воћа. Памбуковица, са 180 ха под воћњацима, по величини засађене површине налази се на првом месту у комуну. У том погледу Уб заузима десето место у подрињско-колубарској међуопштинској регионалној заједници (после комуне Ваљево, Коцељево, Крупањ, Лозница, Лиг, Љубовија, Мионица, Осечина и Шабац). До 5,0% пољопривредног земљишта под воћњацима има 56,76% к.о. (Бргуле, Брезовица, Врело, Звиздар, Јошева, Каленић, Калиновац, Лисо Поље, Лончаник, Милорци, Мургаш, Паљуви, Радљево, Руклада, Совљак, Стубленица, Таково, Трњаци, Уб, Црвена Јабuka и Шарбане); од 5,1—10% — 32,43% к.о. (Бањани, Врховине, Вукона, Гвозденовић, Гуњевац, Кожуар, Новаци, Памбуковица, Тврдојевац, Трлић, Тулари и Чучуге); преко 10,1% — 10,81% к.о. (Докмир, Кршна Глава, Радуша и Слатина).

Још у првој деценији после увођења комуналног система месне народне власти су предузимале мере да се брежуљкасти делови комуне у поседу друштвених пољопривредних организација што више искористе за сталне културе, у првом реду воћњаке. Тада су, чак, подигнути први плантажни воћњаци. Године 1966. 33 Памбуковица већ је имала млад родни воћњак на 50 ха. Исте године у њему је задруга убрала око 400 мц шљива за индустријско сушење (25, 5).

У 89,19% к.о. шљиварство је апсолутно доминантна воћарска грана (Бањани, Кожуар, Руклада, Гуњевац, Звиздар, Тврдојевац, Слатина, Радуша, Кршна Глава, Докмир, Чучуге, Трлић, Памбуковица, Тулари, Новаци, Калиновац, Врело, Брезовица, Вукона, Гвозденовић, Врховине, Мургаш, Бргуле, Каленић, Лисо Поље, Радљево, Стубленица, Паљуви, Шарбане, Лончаник, Милорци, Совљак и Црвена Јабука). Правац са доминацијом шљива и учешћем вишања заступљен је у 8,11% к.о. (Трњаци, Таково и Уб); правац са превагом шљива и учешћем јабука и крушака — 2,70% к.о. (Јошева).

Просечан принос рода по једном стаблу шљиве у 1978. год. износио је 11,5 кг, јабуке — 8,8 кг, крушке — 10,3 кг, дуње — 11,1 кг, брескве — 6,2 кг и ораха 11,5 кг. Према процени, укупан принос шљива достигао је цифру од 72.908 мц, односно од њих је остварено 87,04% воћарске производње. Око 30.419 мц рода прерађено је у алкохол, 19.776 мц осушено и 1.027 мц искоришћено за справљање пекмеза; остатак од 21.686 мц утрошен је у свежем стању. Те године, 1978., у свим к.о. од шљива је произведено 328 мц пекмеза, 6.199 мц сувих шљива, 1.389 хл љуте и 2.765 хл меке ракије. Прерада осталог воћа била је минимална — 48 мц пекмеза, 5 хл ракије и 55 хл воћних сокова. У тој истој години само ООК „Памбуковица“ у Памбуковици откупила је 16.260 кг вишања, 1.000 кг кајсија, 79.149 кг сувих шљива, 4.339 кг трешања и 903.738 кг шљива у свежем стању.

На подручју комуне Уб, иначе, налази се 0,2% пољопривредних површина под **виноградима**. То је 5,83% свих винограда у северозападној Србији. Површине под њима по к.о. знатно се разликују; на то утичу различити и у већини к.о. доста неповољни физичко-географски услови за гајење винове лозе. Од укупног броја чокота, који је у 1978. год. износио 485.000, на шест к.о. отпада преко 62% — Новаци 14,77%, Памбуковица 16,50%, Врховине 9,78%, Кожуар 5,70%, Докмир 5,91% и Радуша 5,09%. У 43,24% к.о. винова лоза гаји се искључиво на америчкој подлози (Бањани, Кожуар, Вукона, Врело, Калиновац, Новаци, Тулари, Чучуге, Кршна Глава, Радуша, Слатина, Тврдојевац, Гвозденовић, Врховине, Каленић и Таково); осталим и на другим подлогама. Само у 4 к.о. заступљени су искључиво директно родни хибриди — Совљак, Шарбане, Каленић и Бргуле. И у једним и другим к.о. винова лоза је другоразредна стална култура, и по површини на којој је засађена и по економском значају. Године 1978. од сваког родног чокота на америчкој подлози просечно је добивено 0,539 кг грожђа.

СТАЛНО ЗЕЛЕНЕ И ШУМСКЕ ПОВРШИНЕ

Преко 10% од укупног фонда пољопривредног земљишта налази се под стално зеленим површинама. Око 48,65% к.о. има више ливада него пашњака (Бањани, Врело, Вукона, Гуњевац, Докмир, Звиздар, Каленић, Кожуар, Лончаник, Милорци, Мургаш, Руклада, Совљак, Таково, Тврдојевац, Трњаци, Црвена Јабука и Чучуге); остале подједнако (Калиновац) или више пашњака (Бргуле, Брезо-

вица, Врховине, Гвозденовић, Јошева, Кршна Глава, Лисо Поље, Новаци, Палуви, Памбуковица, Радљево, Радуша, Слатина, Стубленица, Трлић, Тулари, Уб и Шарбане). До 5% пољопривредног земљишта под ливадама налази се у 56,8% к.о. (Бањани, Бргуле, Врховине, Гвозденовић, Докмир, Звиздар, Јошева, Калиновац, Кршна Глава, Лисо Поље, Мургаш, Новаци, Палуви, Памбуковица, Радуша, Слатина, Стубленица, Трлић, Тулари, Уб и Чучуге); од 5—10% — 37,8% к.о. (Брезовица, Врело, Вукона, Гуњевац, Каленић, Кожуар, Лончаник, Радљево, Руклада, Совљак, Тврдојевац, Трњаци, Црвена Јабучка и Шарбане); преко 10% — 5,4 к.о. (Милорци и Таково). У само једној к.о. проценат пољопривредног земљишта под пашњацима прелази 10 (Шарбане). Код осталих он је мањи од 9 и износи: Чучуге — 2,5, Црвена Јабучка — 6,9, Уб — 6,6, Тулари — 2,4, Трњаци — 1,3, Трлић — 2,8, Тврдојевац — 5,8, Таково — 8,1, Стубленица — 6,7, Совљак — 5,6, Слатина — 4,2, Руклада — 4,9, Радуша — 8,5, Радљево — 7,9, Памбуковица — 4,6, Палуви — 6,1, Новаци — 4,5, Мургаш — 2,9, Милорци — 3,4, Лончаник — 3,3, Лисо Поље — 4,6, Кршна Глава — 5,5, Кожуар — 3,2, Калиновац — 3,4, Каленић — 5,3, Јошева — 5,5, Звиздар — 4,1, Докмир — 2,2, Гуњевац — 5,2, Гвозденовић — 5,8, Вукона — 3,4, Врховине — 5,8, Врело — 4,5, Брезовица — 7,8, Бргуле — 5,5 и Бањани — 2,8.

У укупном фонду стално зелених површина подрињско-колубарске међуопштинске регионалне заједнице убска комүна учествује са 5,28%. По укупним површинама под ливадама она заузима шесто место (после комүна Ваљево, Љиг, Љубовија, Мионица и Осечина); пашњацима — осмо (испред комүна Богатић, Владимирци, Коцелјево, Лајковац, Мали Зворник и Шабац). У свим њеним к.о. међу ливадама преовлађују природне (93,71%). Године 1978. под вештачким травњацима налазило се 130 ха. Исте године око 6,41% од укупне производње ливадског сена реализовао је друштвени сектор — 3.930 мц. Пре интеграције у ПИК „Уб“ поједине пољопривредне организације издавале су ливаде под закуп или на кошење индивидуалним произвођачима. У последњем случају од 3 пласта задрузи су припадала два; такав је случај био на поседу 33 Врело у 1971. год. (15, 4). Просечно се годишње произведе преко 60.000 мц ливадског сена. Са приносом од 29,7 мц/ха, Уб заузима треће место у северозападној Србији (после комүна Шабац и Лозница).

Између 1973. и 1978. год. производња сена са пашњака на приватном сектору износила је у мц: 1973. год. — 25.701, 1974. год. — 23.392, 1975. год. — 21.599, 1976. год. — 23.253, 1977. год. — 27.093 и 1978. год. — 26.997.

До 10% од укупне површине налази се под шумама и шумским земљиштем у 43,24% к.о. (Бањани, Бргуле, Врело, Јошева, Црвена Јабучка, Калиновац, Лончаник, Милорци, Уб, Шарбане, Мургаш, Радљево, Совљак, Стубленица, Таково и Тулари); од 10—20% — у 35,14% к.о. (Брезовица, Вукона, Гуњевац, Звиздар, Каленић, Кожуар, Лисо Поље, Новаци, Палуви, Руклада, Тврдојевац, Трлић и Трњаци); више од 20% — у 21,62% к.о. (Врховине, Гвозденовић, Докмир, Кршна Глава, Памбуковица, Радуша, Слатина и Чучуге).

Пре доношења текућег средњорочног плана, 1975. год., 95,06% шумског земљишта било је власништво индивидуалних газдинстава; остатак од 4,9% припадао је друштвеном сектору. Последње је у к.о. Памбуковица (8,00 ха), Новаци (56,00 ха) и Докмир (46,00 ха) било уступљено на газдовање шумском предузећу „Борања“ — Лозница (ООУР „Погон“ — Ваљево). У осталим к.о. друштвеним шумама управљали су ПИК „Уб“ (104,47 ха), комунално предузеће „Бунис“ — Уб (9,22 ха) и ООУР „Воћар“ — Памбуковица (56,62 ха). Код свих газдинстава шумски фонд карактерисао се малом дрвном масом по 1 ха, незнатним годишњим прирастом, неповољним односом узгојних типова, добних и дебљинских разреда. У 1976., 1977. и 1978. год. предузимане су мере да се обезбеди трајна и економска производња дрвне масе. Само у 1978. год. чишћење и прореда шума извршена је на 146 ха, а пошумљавање 16 ха.

Убска комуна — према подацима СО Уб — данас има 5.699 ха под шумама и шумским земљиштем. Од тога на приватне шуме отпада 95,3%. Преко 1% шума на којима постоји приватно власништво чине високе једнодобне; остале су високе разнодобне (53,88%) и изданачке (44,90%). Прве чине засади брзорастућих топола; оне су старе до 20 год. Међу високо разнодобним шумама чистих састојина има 21,01%. То су углавном састојине букве, храста и цера. У укупној површини под изданачким шумама чисте састојине учествују са 13,04% и мешовите 86,96%.

Године 1977. у свим к.о. посечено је 4.523 м³ лишћара (26, 172). Исте године катастарски приход од шума износио је 1.884.620,10 дин. Од тога отпада на шуме у првој катастарској класи 384.178,74 дин. другој — 486.110,51 дин., трећој — 460.440,50 дин., четвртој — 451.343,01 дин., петој — 99.783,49 дин. и шестој — 2.764,85 дин. Највећи приход од шума имају газдинства у к.о. Памбуковица — 171.265,49 дин. За Памбуковицом, по укупном катастарском приходу, на другом месту је к.о. Новаци са 93.835,54 дин.

УСМЕРЕНОСТ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Биљна производња. — Још пре другог светског рата убски пољопривредници у биљној производњи претежно су били оријентисани на пшеницу и кукуруз; поред жита иза увођења комуналног система на њиховим њивама све се више увећава сетвена површина под крмним биљем и поврћем. У протеклом трогодишњем периоду текућег средњорочног плана, у целини гледано, производња знатног броја култура осетно је увећана. Само принос пшенице у 1978. год., у поређењу са 1975., већи је за 48,1%. Принос детелине повећан је за 15,4%. На 100 ха пољопривредног земљишта, у просеку, производи се нешто више од 2.229 житних јединица разних биљних производа. Од 844.925 јединица колико је износила ова производња у 1978. год. — 67,94% отпада на жита.

Три ООУР-а у саставу ПИК „Уб“ баве се биљном производњом — ООУР „Памбуковица“ — Памбуковица, ООУР „Пољопривреда“ — Тулари и ООУР за ратарство „Света Поповић“ — Уб. Послед-

ња ООУР је највећи произвођач биљних производа у комуну. Године 1977. она је ратарску производњу обављала преко три радне јединице — РЈ Уб, Бањани и Радљево. Исте године структура искоришћавања њених сетвених површина изгледала је овако: пшеница 1.608 ха, кукуруз 562 ха, сунцокрет 210 ха, соја 126 ха и јечам 164,50 ха; ООУР „Памбуковица“ — пшеница 218 ха, сунцокрет 50 ха, јечам 15 ха и кукуруз 92 ха; ООУР „Пољопривреда“ — пшеница 124 ха, сунцокрет 62 ха и јечам 21 ха.

И производњом осталих биљних производа бави се ПИК „Уб“. Године 1977. само ООУР „Памбуковица“ у Памбуковици произвела је 2.860 мц шљива и 550 мц ливадског сена.

Сточарство и сточарска производња

Преко 95% крупне и 100% ситне стоке у време увођења комуналног система држала су индивидуална газдинства; остатак био је власништво друштвених пољопривредних организација. И касније приватни сектор држао је највећи број стоке. Кретање броја коња између 1959. и 1960 год. изгледало је овако: 1959. год. — 1.200 и 1960. год. — 1.150; говеда 1959. год. — 17.562 и 1960. год. — 18.862; свиња: 1959. год. — 21.000 и 1960. год. — 25.000; оваца: 1959. год. — 19.800 и 1960. год. — 20.300; живине: 1959. год. — 72.332 и 1960. год. — 75.000. У то време месне власти предузимале су низ мера да унапреде сточарство. Само у 1960. год. вештачки је осемењено 450 крава, преко задруга набављено 630 приплодних крмача расе велики јоркшир и извршена мернизација већег броја оваца. Међутим, и поред тога расност фонда стоке још увек није била задовољавајућа и продуктивност ниска.

Између 1965. и 1970. год. многе задруге на подручју комуне бавиле су се претежно или искључиво само откупом стоке. Недостатак њиховог утицаја на производну оријентацију, уз неповољан паритет цена — представљало је, према званичним оценама, главни узрок доста малој сточарској производњи. Године 1970. индивидуална газдинства у кооперацији са друштвеним сектором произвела су једва око 70 кг живе мере стоке по 1 ха обрадиве земље. Исте године месне пољопривредне организације откупиле су од одгајивача стоке (без „Тамнавца“): 6.167 свиња, 899 оваца, 2.249 јагњади, 1.969 јунади, 495 телад и 2.039 „старијих говеда“.

До 0,4 условних грла стоке на 1 ха пољопривредне површине у 1971. год. имало је 10,81% к.о.; од 0,41—0,50 грла — 32,43% к.о.; од 0,51—0,60 грла — 37,84% к.о.; више од 0,61 грло — 18,92% к.о.

Године 1971. говедарство је било доминантна сточарска грана у 28,95% насеља (Шарбане, Трњаци, Трлић, Тврдојевац, Лончаник, Гуњевац, Звиздар, Бргуле, Каленић, Калиновац и Кожуар). Правац са превагом говедарства и учешћем свињарства и коњарства био је заступљен у 44,74% насеља (Црвена Јабука, Чучуге, Слатина, Совљак, Лисо Поље, Стубленица, Палуви, Памбуковица, Руклада, Милорци, Мургаш, Бањани, Брезовица, Врело, Врховине, Јошева и Новаци); правац са превагом говедарства и већим учешћем свињар-

ства — 5,26% к.о. (Тулари и Таково); правац са превагом говедарства, већим учешћем свињарства и учешћем коњарства — 2,63% к.о. (Уб); превагом говедарства и учешћем коњарства и овчарства — 2,63% к.о. (Кршна Глава); већим учешћем говедарства и коњарства и учешћем овчарства и свињарства — 2,63% (Гвозденовић); развијеним коњарством, већим учешћем говедарства и учешћем свињарства — 2,63% к.о. (Богдановица); превагом говедарства и учешћем свињарства и овчарства — 5,26% к.о. (Радуша и Докмир); развијеним свињарством и учешћем коњарства, говедарства и овчарства — 2,63% к.о. (Вукона); развијеним говедарством, већим учешћем овчарства и учешћем свињарства — 2,63% к.о. (Радљево).

У текућем средњорочном плану СО Уб покренула је низ акција за унапређивање сточарства. Пре свега, предузела је мере удруживања одгајивача стоке са друштвеним сектором. Затим, планирала је суму од 40,000.000 дин., коју пољопривредници треба путем кредита да искористе за подизање сточарских објеката и набавку сточних грла. Поред ње, ПИК „Уб“ предвидео је знатна инвестициона улагања. До 1979. год. он је већ изградио савремену фарму свиња у Бањанима. У 1976., 1977. и 1978. год. преко његових ООУР „Кооперација“ Уб и Бањани индивидуална газдинства су искористила 1,538.533,15 дин. из средстава „зеленог плана“ за изградњу сточарских објеката и 2,126.440,05 дин. за набавку приплодне стоке. Само преко ООУР „Кооперација“ Уб у 1977. год. пољопривредници су искористили кредит од 480.820,00 дин. за набавку приплодних крава и 291.194,65 дин. за изградњу објеката у сточарству.

Структура фонда стоке на подручју комуне 15. I 1979. год.

Врста стоке	Укупан број условних грла стоке	Број условних грла стоке на 100 ха пољопривредне површине
Коњи	1.790	4,72
Говеда	14.851	39,18
Свиње	4.293	11,33
Овце	1.227	3,24

Јануара 1978. год. убски пољопривредници држали су 57 говеда на сваких 100 ха обрадиве површине. У том погледу Уб се налази на дванаестом месту у подрињско-колубарској међуопштинској регионалној заједници (после комуна Ваљево, Богатић, Владимирци, Крупањ, Осечина, Лајковац, Лозница, Љиг, Љубовија, Мали Зворник и Мионица). Године 1977. биланс говеда на поседима седам анкетираних газдинстава из разних социјално-имовинских категорија изгледао је овако: стање на почетку године — 26, приплод — 11, продато — 18, стање на крају године — 19. То су газдинства: Ранковић Новака, Милошевић Војислава, Спасојевић Животе, Маринковић Милисава, Мирковић Властимира, Ранковић Ненада и Ранковић Пауна (Тврдојевац). Крајем исте године ООУР „Кооперација“ — Уб

имала је сопствени тов јунади у РЈ Мургаш — 40 грла у укупној тежини од 4.950кг. И услужним товом бави се ПИК „Уб“. Јуна 1978. год. у РЈ Новаци то је био тов за београдско предузеће „Стокопроект“ — 96 јунади.

Око 63% тржног вишка говеда чине утовљена грла. Преко 15% откупљених утовљених говеда за клање од индивидуалних одгајивача у северозападној Србији потиче из Уба и његове околине. У укупном откупу товлених јунади из подрињско-колубарске међуопштинске регионалне заједнице комуна учествује са 9,6%. Само четири ООУР-а у саставу ПИК „Уб“ током 1977. год. откупила су 683.934 кг говеда — ООУР „Кооперација“ Уб 131.140 кг, ООУР „Кооперација“ Бањани 201.958 кг, ООУР „Пољопривреда“ Тулари 112.839 кг и ООУР „Кооперација“ Милорци 237.997 кг. У 1978. год. од свих убских индивидуалних газдинстава откупљено је 432.308 кг говеда за клање, 1.095.938 кг јунади и 54.319 кг теладина у укупној вредности од 41.162 хиљ. дин. (27, 7).

Још од пре другог светског рата поједини пољопривредници држе по 2, 3, 4 и више музних крава. Према проценама у 1978. год. било их је укупно 10.342. У односу на претходну годину то је повећање за 85 грла.Тржни вишкови млека постоје у свим к.о. Међутим, оно се за сада недовољно откупљује. Од 13.172.935 л помуженог млека, у 1977. год. продато је у свежем стању свега 4.783.362 л; остатак је утрошен у домаћинствима и прерађен у млечне производе. У периоду јануар—децембра 1977. год. ООУР „Кооперација“ Уб откупила је 1.004.455 л, ООУР „Кооперација“ Бањани 756.666 л, ООУР за кооперацију „Задругар“ Радљево 925.179 л, ООУР „Памбуковица“ у Памбуковици 342.063 л, ООУР „Пољопривреда“ Тулари 255.000 л и ООУР „Кооперација“ Милорци 1.500.000 л. Само у Бањанима откупљено је 177.804 л, Такову 106.763 л, Врелу 104.521 л и Калиновцу 148.544 л.

Још увек проценат говеда сименталске и других високопродуктивних раса је мали. Преко 90% газдинстава држи домаће шарено говече у типу сименталца. Године 1975. вештачки је осемењено око 1.716 крава; остале природним парењем са биковима. Три године касније, 1978., овај број увећан је на 3.369. Вештачко осемењавање врши се у 12 насеља — Кожуару, Туларима, Бањанима, Врелу, Милорцима, Докмиру, Новацима, Радљеву, Чучугама, Трлићу, Бргулама и Шарбанима.

И поред тога што комуна Уб има преко 80% од укупне површине под пољопривредним земљиштем, интересовање њених пољопривредника за овчарство је недовољно. С обзиром на ниске откупне цене овчарским производима и недостатак чобана, овом сточарском граном, по скоро свим к.о. бави се релативно мали број газдинстава. Имајући ово у виду, комуна се по броју оваца на 100 ха пољопривредног земљишта налази међу последњим у северозападној Србији. У 1971. год. по свим убским селима држане су свега 15 973 овце (28, 52). Седам година касније, 15. јануара 1978., овај број је смањен на 12.195 (19, 68). Године 1977. од 21 анкетираних газдинстава у к.о. Новаци, Лисо Поље и Милорци овчарством су се

бавила само три — Милутина Илића (Новаци), Живорада Богићевића (Лисо Поље) и Тихомира Младеновића (Новаци). Прво газдинство држало је 6 оваца, друго — 5 и треће — 4. Исте године у Бањанима типично газдинство са 8 ха обрадиве земље имало је само три приплодне овце. То је домаћинство Живојина Јоксимовића; он овце уопште не музе. Једно његово стригано грло, у просеку, даје 1 кг вуне.

Треће године текућег средњорочног плана прираст оваца износио је 186.429 кг; тржни вишак — 98.387 кг; клање на газдинствима — 43.437 кг. На почетку исте године код свих газдинстава било је 12.195 оваца, током године ојагњено је 7.614 јагњади, купљено 1.316, продато 4.821, угинуло 916 и заклано 1.660. Од 11.481 стриганог грла, у свим к.о. добивено је 16.475 кг вуне.

Преко 19% условних грла стоке отпада на свиње. Од тога се 10,82% налази на друштвеном сектору; остатак је својина индивидуалних газдинстава. Још крајем 1967. год. ПД „Света Поповић“ — Уб имало је 1.871 прасе за тов. У 1968. год. почела је са радом његова фарма за производњу и тов свиња. Те исте године, 1968., на добру је опрашено 2.418 прасади; укупан реализован прираст достигао је близу 30.000 (29.792) кг. Једна крмача, у просеку, опрасила је 10,0 прасета. Производња товних свиња изгледала је овако: укупан улаз — 4.871, просечан дневни број — 1.523, дневни прираст — 0,576 кг, укупан остварен прираст 320.370 кг (8). Девет година касније, 1977., у периоду јануар—децембар ООУР „Сточарство“ ПИК „Уб“ просечно је имало 238 крмача, 12 нераста, 674 прасета, 497 залучених прасади, 449 назимади од 2—6 м, 343 назимета од 6—12 м и 695 товних свиња. Исте године она је код товних свиња остварила прираст од 371.622 кг; укупно је продала 157.677 кг товљеника и 171.040 кг назимади. Њена нова фарма у Бањанима има 7,5 хиљада квадратних метара. У 8 зграда опремљених најмодернијим уређајима, према подацима ПИК-а, од 15. септембра 1979. год. товиће се по 14.000 свиња за 12 месеца.

Сточарска производња у 1978. год.

Врста производа	Укупна производња
Месо	
говеђе	2,086.344 кг
овчије	186.429 кг
свињско	3,890.860 кг
живинско	736.000 кг
Млеко	
кравље	14,045.038 лит.
Вуна	16.475 кг
Мед	4.124 кг
Јаја	10,370.218 ком.

Године 1978. у Чучугама постојала је једна живинарска фарма капацитета 13.000 пилића у једном турнусу; она је власништво Живорада Ашковића. Остала газдинства, у просеку, држе од 7—25 носиља. Петровић Јован их има 10 (Трлић); Лукић Миодраг — 15 (Трњаци); Дукић Златомир — 10 (Новаци); Максимовић Паун — преко 20 (Милорци). Последњи од 25 носиља добија око 1.950 јаја годишње; остали од 78—171 јаје по једној носиљи. У првој години текућег средњорочног плана сва газдинства реализовала су прираст од 706 тона живинског меса, другој — 697 и трећој — 736.

Преко ООУР-а у саставу ПИК „Уб“ пољопривредна газдинства се снабдевају једнодневним пилићима. Године 1978. Комбинат је набавио око 200.000 пилића за тов и приплод.

Преко 71% од укупне сточарске производње у комуну Уб отпада на месо. Процентуално највише се производи месо од свиња (37,30%). Године 1978. произведено је око 521.595 житних јединица разних сточарских производа. У укупној сточарској производњи млеко учествује са 21,54%, вүна 1,26%, мед 0,32% и јаја 4,97%.

ПОЉОПРИВРЕДА НА ПОСЕДИМА НЕКИХ ГАЗДИНСТАВА ИЗ РАЗЛИЧИТИХ СОЦИЈАЛНО-ИМОВИНСКИХ КАТЕГОРИЈА И НАСЕЉА

а) **Радован Богићевић — Лончаник.** — До 1946. год. Радован Богићевић, земљорадник из Лончаника, живео је у задружном домаћинству са још два брата — Станиславом и Браниславом. Има 8,57 ха на местима зв. „Дугања“ (3,50 ха), „Потес“ (2,50 ха), „Стари забран“ (1,30 ха) и „Ливада“ (1,27 ха). Од тога 6,00 ха користи за производњу кукуруза (2,00 ха), пшенице (2,00 ха) и луцерке (2,00 ха); остало су му ливаде (1,27 ха) и шумско земљиште (1,30 ха). Приносе које постиже већи су од просечних у к.о. Један његов хектар, у просеку, даје 150 мц кукуруза у клипу. На 2,00 ха „новосадска рача 2“ пшеница у 1979. год. дала му је просечан принос од 45 мц/ха.

Још од 1946. год. када се поделио са браћом посебну пажњу поклања побољшању обраде земље; има трактор за орање, плуг, дрљачу и тањирачу. Године 1979. утхрошио је 20 мц вештачког ђубрива.

Има бројно велики сточни фонд и, делом због тога, скоро сав произведен кукуруз утхроши на поседу. Његов сточни фонд у марту 1980. год. бројао је 2 краве, 2 јунца, 2 јунице, 9 оваца, 3 крмаче и 3 нераста. Стока му је најважнији извор новчаног прихода. У 1979. год. испоручио је на тржиште 4 бика, 1 краву и 20 „товљеника“.

Домаћинство има два члана.

б) **Драгољуб Митровић-Милорци.** — Драгољуб Митровић, земљорадник из к. о. Милорци, има 10 ха земљишта. Под стално зеленим површинама му се налази 4,0 ха-ливадама 2,0 ха и пашњацима 2,0 ха; остатак углавном користи за производњу огледних сорти стрних жита и кукуруза за рачун Пољопривредне станице из Ваљева (4,5 ха). У 1979.год. произвео је 120-130 мц ха кукуруза у клипу и 81 мц/ха пшенице. Још се бави производњом поврћа (0,5 ха) и луцерке. Последњу коси три пута годишње; има под њом око 1,0 ха и

остварује просечан принос од 50 мц/ха. Један је од малобројних који има целокупну механизацију за површинску обраду земље — трактор, сејалицу за пшеницу и др.

Још од пре другог светског рата домаћинство је познато по држању знатног броја говеда; после увођења комуналног система међу првима је отпочело да гаји свиње расе ландрас. У трећој декади марта 1980. год. његов сточни фонд бројао је 6 крава, 2 јунице, 2 телета и преко 20 свиња. Највећи приход остварује од говедарства. Године 1979. испоручио је на тржиште 3 бика, 1 краву и 15 свиња. Кравље млеко свакодневно продаје ООК Милорци. Просечно дневно прода од 45 до 50 л.

Преко 85% чланова домаћинства способно је за рад; има их укупно 7.

в) **Милентије Симић-Гуњевац.** — До првог светског рата за друга Симића била је међу економски јачим у Гуњевцу; она је имала око 35 ха земље. Године 1930. задруга је подељена у инокосна домаћинства. Једно од њих је Мелентија Симића. Последњи је 28.III 1980.год. имао преко 8 ха земље. Од тога су 6,25 ха њиве, 0,82 ха шумско и 0,29 ха неплодно земљиште; остатак отпада на воћњаке(0,17ха), ливаде(0,78 ха) и пашњаке(0,43 ха). Око 43% сетвених површина користи за производњу хибридног кукуруза. У 1979. год. под њим је имао засејаних 2,70 ха; укупно га је произвео 2,7 вагона у клипу. Пре десетак година почео је да сеје високородне сорте пшенице на 1,70 ха и остварује просечан принос од 30-40 мц/ха.

Под крмним биљем на поседу Мелентија Симића се налази 1,70 ха, што чини 27,2% од његових укупних сетвених површина. Годишње произведе 36-43 мц „смиље за краве“. Од поврћа највише сеје кромпир, парадајз и лук.

Још у првим годинама после увођења комуналног система престао је да користи коње и волове за обраду земље. У 1979. год. поорао је њиве тракторима. Исте године његов сточни фонд бројао је 5 говеда и 8 свиња. Краве му служе за производњу млека; има их три сименталске расе. Сваке године, у просеку, испоручи на тржиште „двоје телади и 5-6 свиња“.

Домаћинство има два члана.

г) **Момчило Ненадовић-Црвена Јабука.** — Године 1979. Момчило Ненадовић, земљорадник из Црвене Јабуке, имао је 6,5 ха. Од тога на шумско земљиште отпада 0,9 ха; остатак земљишта претежно користи за производњу ратарских култура(2,5 ха) и као пашњак(1,5 ха). Структура искоришћавања његових ораничних површина изгледа овако: пшеница-0,8 ха (32,0%) и кукуруз-1,7 ха (68,0%). Сеје високородне сорте жита — кукуруз „земунац“ и пшеницу „либелулу“ или „златну долину“. У 1979. год. на 0,8 ха под пшеницом остварио је принос од 35 мц.

Преко 71% ораничних површина обрађује „напола“ — 2,0 ха. Године 1978. под интензивним културама имао је 1,7 ха. Један његов хектар, у просеку, даје „4,5 кола кукуруза у клипу“.

Још пре неколико година продао је коње и сада оранице обрађује тракторима. Последњих у селу има око 30. У 1979. год. за орање 1 ха плаћао је 800.00 дин.

На поседу држи до 30 „пилежи“, 2 крмаче, 1 вепра, 6 прасади, 3 јунета и 2 краве; такав је случај био 8. октобра 1979. год. У просеку одгаји за тржиште по 1 теле и 2 јунета годишње.

Домаћинство има 6 чланова- 2 издржавана члана и 4 способна за рад.

д) **Тихомир Миливојевић-Врело.** — Тихомир Миливојевић, земљорадник из Врела, има 3,72 ха. Преко 90% његовог земљишног фонда чине пољопривредне површине; остатак отпада на шуме и окућницу. Претежно су то површине под екстрактивним и структуротворним културама — 77,61%, према 22,39% под стално зеленим површинама. Пшеницу и кукуруз сеје на 2,20 ха, или за 2,00 ха више него крмно биље. У 1978. год. остварио је просечан принос пшенице од 30,00 мц/ха. Кукуруза „убере 7 кола са 1 ха“.

Посебну пажњу поклања производњи поврћа и оно му је главни извор новчаног прихода. Последње 2—3 год., у просеку, сеје паприку, парадајз и купус на 0,20 ха. Преко 95% рода продаје потрошачима из Београда.

Један је од многих у к.о. који плаћа тракторске услуге за обраду земље. Године 1978. „лакше послове на поседу обављао је кржавама“.

И поред релативно високих приноса у ратарској производњи, на поседу држи само 2 краве и 3 крмаче; такав је случај био 12. IX 1979. год. У 1978. год. произведено млеко прерађивао је на газдинству. Једна његова крава сименталске расе, у просеку, даје 15 л млека дневно.

У домаћинству живе и раде 3 члана.

КАТАСТАРСКЕ ОПШТИНЕ ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ УКУПНЕ И ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОВРШИНЕ

Преко 56% од укупног броја к.о., којих је у 1978. год. било 37, има преко 1.000 ха укупне површине (Шарбане, Чучуге, Тулари, Трлић, Таково, Стубленица, Совљак, Радљево, Памбуковица, Паљуви, Новаци, Кожуар, Каленић, Звиздар, Докмир, Гвозденовић, Врховине, Врело, Брезовица, Бргуле и Бањани). У 8,11% к.о. ова површина износи до 500 ха (Лисо Поље, Милорци и Трњаци); од 500 до 750 ха — 18,92% к.о. (Вукона, Гуњевац, Кршна Глава, Лончаник, Мургаш, Уб и Црвена Јабука); од 750 до 1.000 ха — 16,22% к.о. (Јошева, Калиновац, Радуша, Руклада, Слатина и Тврдојевац).

До 500 ха пољопривредног земљишта имају к.о. Гуњевац, Лисо Поље, Милорци, Трњаци и Уб; од 500 до 750 ха — Вукона, Јошева, Калиновац, Кршна Глава, Лончаник, Радуша, Слатина, Тврдојевац и Црвена Јабука; од 750 до 1.000 ха — Гвозденовић, Звиздар, Мургаш, Руклада и Чучуге; више од 1.000 ха — Бањани, Бргуле, Брезовица, Врело, Врховине, Докмир, Каленић, Кожуар, Новаци, Паљуви, Памбуковица, Радљево, Совљак, Стубленица, Таково, Трлић, Тулари и Шарбане.

АГРАРНА ГУСТИНА НАСЕЉЕНОСТИ

Године 1971. на 456 км² живело је 30.437 пољопривредних становника. На 100 ха пољопривредног земљишта просечно долази 80,31 пољопривредник. Један активно способан становник запослен у пољопривреди, којих укупно има 18.497, користи 2,05 ха пољопривредног земљишта. У 32,43% к.о. ова површина износи до 2,00 ха (Калиновац, Новаци, Палуви, Памбуковица, Радуша, Слатина, Совљак, Тврдојевац, Трлић, Трњаци, Уб и Чучуге); од 2,01—2,50 ха — 40,54% к.о. (Бањани, Брезовица, Врело, Врховине, Гвозденовић, Гуњевац, Докмир, Звиздар, Кожуар, Кршна Глава, Милорци, Стубленица, Таково, Тулари и Црвена Јабука); од 2,51—3,00 ха — 24,32% к.о. (Бргуле, Вукона, Јошева, Каленић, Лисо Поље, Лончаник, Мургац, Радљево и Шарбане); више од 3,01 ха — 2,70% (Руклада).

УРЕЂЕЊЕ АГРАРНОГ ПРОСТОРА

Још пре другог светског рата подручје комуне карактерисало се уситњеношћу и разбацаношћу земљишних парцела. На 1 ха, у просеку, долази 1,60 парцела. Укупан број парцела по к.о. врло је неједначен. Највише их има у к.о. Памбуковица — 4.228, а најмање у к.о. Трњаци — 645. У Убу их има 2.241 на 525 ха и ту је најуситњенији земљишни фонд. Посматрано по к.о. на друго место по броју парцела на 1 ха налази се к.о. Црвена Јабука са 2,36. До 1,50 парцела по 1 ха има 32,43% к.о. (Врховине, Вукона, Докмир, Звиздар, Кршна Глава, Мургац, Новаци, Палуви, Радљево, Трлић, Чучуге и Шарбане); од 1,51—2,00 парцеле — 56,76% к.о. (Бањани, Бргуле, Брезовица, Врело, Гвозденовић, Јошева, Каленић, Калиновац, Кожуар, Лисо Поље, Милорци, Памбуковица, Радуша, Руклада, Слатина, Совљак, Стубленица, Таково, Тврдојевац, Трњаци и Тулари); преко 2,01 парцелу — 10,81 к.о. (Гуњевац, Лончаник, Уб и Црвена Јабука).

Године 1978. ООУР за ратарство „Света Поповић“ Уб имала је три радне јединице — Уб, Радљево и Бањани. Њен укупан земљишни фонд износи 3.552 ха и удаљен је од седишта ООУР-а до 20 км. Преко 90% земљишта ООУР-а чине орнице у близу 200 (196) парцела. Исте године укупан земљишни фонд ПИК „Уб“ заузимао је 4.671 ха. Од тога на орнице отпада 4.152 ха, воћњаке 49 ха, ливаде 224 ха, пашњаке 71 ха, баре и трстике 2 ха, шуме 161 ха и неплодно земљиште 12 ха. До 10,00 ха има 105 његових орничних парцела, од 10,01—30,00 ха — 81 парцела; од 30,01—50,00 ха — 21 парцела; преко 50 ха — 14 парцеле.

И облици парцела најчешће немају правилне геометријске облике; они обично нису прилагођени физиогеографским условима и онемогућавају максимално коришћење пољопривредне механизације. Најправилније облике имају парцеле на поседима већим од 8,01 ха. Код осталих социјално-имовинских категорија оне су углавном најразличитијих облика, без икаквог реда растурене по потесима и повезане са већим бројем пољских путева. Стога је и разум-

љиво што се указује потреба за уређењем земљишне територије према унапред утврђеној производњи. То је тзв. функционална комасација, којом би требало обухватити земљишни фонд газдинства из свих социјално-имовинских категорија без обзира на сектор власништва.

Крајем 1977. год. геодетска управа СО УБ покренула је акцију да се изврши комасација земљишта на подручју 20 к.о. или 29.182 ха. По к.о. ова површина износи (у ха): Радљево — 1184, Каленић — 1371, Стубленица — 1969, Шарбане — 1192, Паљуви — 1699, Мургаш — 919, Трњаци — 353, УБ — 526, Таково — 1763, Врело — 2438, Брезовица — 1225, Калиновац — 836, Тулари — 2016, Кожуар — 1616, Вукона — 678, Памбуковица — 2768, Чучуге — 1139, Бањани — 1949, Новаци — 1775 и Совљак 1766. Само у к.о. Чучуге, Трлић, Памбуковица, Паљуви, Мургаш и Трњаци обрадива површина је подељена на 11.899 парцела. У овим к.о. просечна величина земљишног поседа једног домаћинства износи 5 ха 53 ара. Један власник, у просеку, има 9,01 парцелу. Међутим, при том треба истаћи да код појединих пољопривредника овај број парцела прелази 20. Године 1978. фонд земљишта Предрага Пошарца, земљорадника из к.о. Памбуковица, налазио се на преко 10 (11) места у 28 парцела. Око 14,65% његовог поседа отпада на меће — 0,98 ха; оне су просечно широке 2,5 м. Дужина мећних линија овог поседника са 6 ха и 69 ари достиже близу 4.000 (3.926) м. Око кућног плаца и дворшта има две парцеле под њивама и један воћњак; остало земљиште налази му се на местима зв. „Пуринац“, „Илица“, „Јастребовац“, „Јаруга“, „Преко цаде“, „Виноградина“, „Аниште“, „Радовац“ и „Гумниште“. Просечна величина парцела износи му од 3 ара и 10 м² до 1 ха и 68 м².

АГРАРНО-ГЕОГРАФСКА ОЦЕНА ЗНАЧАЈА И МЕСТО ПОЉОПРИВРЕДЕ У СТРУКТУРИ УБСКЕ ПРИВРЕДЕ

Још пре другог светског рата пољопривреда је имала, и данас има, најзначајнију улогу и место у привредном животу убских насеља. У прве две године текућег средњорочног плана, од 1976. до краја 1977., доходак од ње повећан је са 253.326 хиљ. дин. на 339.187. Њено учешће у укупном доходу, у истом периоду, прелазило је 58%. Кооперанти под уговором данас сеју ране и касне ратарске усеве на преко 4.300 ха (ова површина под стрним житима износи 495 ха). Године 1978. у свим к.о. произведено је 1.366.520 житних јединица разних земљорадничких и сточарских производа. На сваким 100 ха пољопривредног земљишта, у просеку, реализовано је 3.606 јединица. Међутим, упркос свега тога и нових друштвено-економских односа у пољопривреди, постоје још увек знатне резерве у интензивирању производње.

Преко 61% реализоване производње на подручју комуна чине биљни производи. У 1978. год. сточарска производња је износила 521.595 јединица. Њен удео у укупној пољопривредној креће се око 38,17%. Просечна производња по једном активно запосленом становнику у пољопривреди прелази 73 јединице.

Укупна пољопривредна производња у 1978. год.

Биљна производња	Производња у житним јединицама	% Од укупне пољопривредне производње
I. Жита	574.038	42,01
II. Индустијско биље	10.183	0,75
III. Повртарско биље	93.938	6,87
IV. Крмно биље	140.217	10,26
V. Воће	25.130	1,84
VI. Грожђе	1.419	0,10
Свега биљна производња	844.925	61,83
Сточарска производња		
VII. Месо	375.069	27,45
VIII. Млеко	112.360	8,22
IX. Мед	1.650	0,12
X. Јаја	25.926	1,90
XI. Вуна	6.590	0,48
Свега сточарска производња	521.595	38,17
Укупна пољопривредна производња	1.366.520	100,00

До 3.000,00 дин. катастарског прихода по 1 ха пољопривредног земљишта остварују произвођачи у к.о. Бргуле, Врховине, Вукона, Гвозденовић, Докмир, Јошева, Кожуар, Кршна Глава, Мургаш, Памбуковица, Радљево, Руклада, Радуша, Слатина, Тулари, Чучуге и Шарбане; од 3.000,01 — 3.500,00 дин. — к.о. Бањани, Гуњевац, Звиздар, Каленић, Калиновац, Лончаник, Новаци, Паљуви, Стубленица, Таково, Тврдојевац, Трлић и Трњаци; преко 3.500,01 — к.о. Брезовица, Врело, Лисо Поље, Милорци, Совљак, Уб и Црвена Јабuka.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

1. Завод за статистику СРС: Општине у СР Србији 1977, Београд 1978.
2. Б. Ж. Милојевић: Долина Колубаре, РАД, 267, Загреб, 1940.
3. Б. Јовановић: Релеф слива Колубаре (прилог познавању развитка пофазног и полигенетског релефа слива), Посебна издања Географског института САН, књ. 10, Београд, 1956.
4. Љ. Ђирковић: Климатске особине западне Србије, Зборник радова Географског института „Јован Цвијић“ САНУ, књ. 29, Београд, 1977.
5. М. Милосављевић: Температура ваздуха као вегетациони чинилац у НР Србији, Гласник СГД, св. XXIX — бр. 2, Београд, 1949.
6. ЗЗ Бргуле: Извештај о пословању ЗЗ Бргуле у Бргулама у 1966. год., Бргуле, 1967 (Архив за привреду СО Уб, 1967).
7. Љ. Ђирковић: Грађа за климу западне Србије (у рукопису).
8. ПК „Света Поповић“: Извештај о пословању ПК „Света Поповић“ УБ за 1968. год. (Архив за привреду СО Уб, 1969).
9. Институт за водопривреду — Београд: Педолошка студија за подручје слива Уба, Београд, 1958.
10. ЗЗ Бргуле: Извештај о пословању ЗЗ Бргуле у Бргулама у 1967. год., Бргуле, 1968 (Архив за привреду СО Уб, 1968).

11. Извештај о пословању земљорадничке задруге Уб за 1966. год. и закључци за наредно пословање задруге, Уб, 1967 (Архив за привреду СО Уб, 1967).
12. Подаци о водопривреди, социјално-имовинским односима, развоју појединих пољопривредних грана и шумарства у условима комуналног система добивени су од ПИК „Уб“, СО Уб и анкетаирањем на терену (уколико није друкчије наведено у тексту).
13. Институт за водопривреду — Београд: Педолошка студија за подручје слива Тамнаве, Београд, 1958.
14. Ј. Павловић: Антропогеографија Ваљевске Тамнаве, Насеља српских земаља, књ. VIII, Београд, 1912.
15. ЗЗ Врело: Извештај о пословању ЗЗ Врело за 1971. год., Врело, 1972 (Архив за привреду СО Уб, 1972).
16. Ђ. Танасијевић, А. Антонијевић и Ж. Алексић: Педолошки покривач западне и северозападне Србије, Београд, 1966.
17. Савезни завод за статистику: Попис становништва и станова 1971., књ. XII, Београд, 1974.
18. Савезни завод за статистику: Попис становништва и станова 1971., књ. XI, Београд, 1973.
19. Републички завод за статистику (одељење у Ваљеву и Шапцу): Подрињско-колубарска међуопштинска регионална заједница (статистички подаци), Ваљево, 1978.
20. Савезни завод за статистику: Попис становништва 1953, књ. XI, Београд, 1960 (136); Савезни завод за статистику: Попис становништва 1971., књ. VIII, Београд, 1973 (576—577).
21. Савезни завод за статистику: Попис пољопривреде 1960., књ. 1, Основни подаци индивидуалних газдинстава по насељима, Београд, 1964.
22. ЗЗ Тулари: Извештај о пословању ЗЗ Тулари за 1966. год., Тулари, 1967 (Архив за привреду СО Уб, 1967).
23. ЗЗ Уб: Извештај о пословању земљорадничке задруге Уб за 1967. год. и закључци за наредно пословање, Уб, 1968 (Архив за привреду СО Уб, 1968).
24. ЗЗ Врело: Извештај о пословању ЗЗ Врело за 1967. год., Врело, 1968. (Архив за привреду СО Уб, 1968).
25. ЗЗ Памбуковица: Извештај о пословању ЗЗ Памбуковица за 1966. годину, Памбуковица, 1967 (Архив за привреду СО Уб, 1967).
26. Републички завод за статистику: Општине у СР Србији 1978. (статистички подаци), Београд, 1979.
27. Републички завод за статистику (одељење у Ваљеву и одсек у Шапцу): Откуп важнијих пољопривредних производа од индивидуалних пољопривредних произвођача у 1978. години, Саопштење 6 (статистика трговине), Ваљево, 1979.
28. Републички завод за статистику: Први резултати пописа становништва и станова 1971. (сточни фонд по насељима и општинама), Саопштење 76, Београд, 1971.

R é s u m é

MIROSLAV D. MILOJEVIC

CARACTÉRISTIQUES DE GÉOGRAPHIE AGRAIRE DE LA COMMUNE D'UB

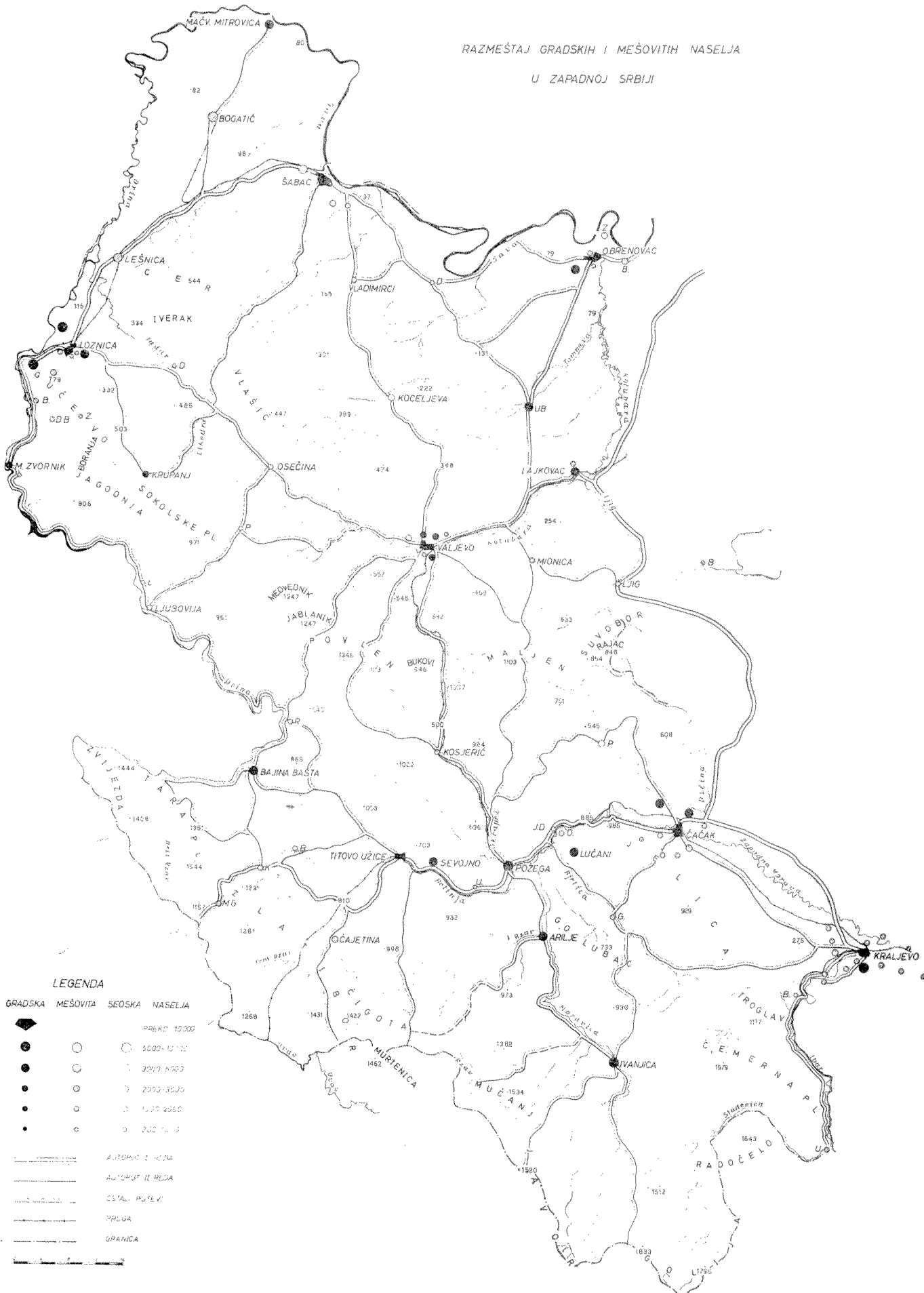
Avant la Deuxième guerre mondiale déjà l'agriculture avait, et l'a aujourd'hui encore, le rôle le plus important et occupait la place la plus importante dans la vie économique des agglomérations d'Ub.

Dans les deux premières années du plan courant à terme moyen, de 1976 jusqu'à la fin de l'année 1977, le revenu provenant de l'agriculture a été augmenté de 253.326 mille dinars à 339.187 mille. Sa part dans le revenu total, dans cette même période, dépassait 58 p. 100. Les coopérants sous contrat ensemencent aujourd'hui leurs terres en plantes précoces et en plantes tardives sur plus de 4300 ha (cette superficie sous les céréales se monte à 459 ha). En 1978, dans toutes les communes cadastrales ont été produites 1,366.520 unités de blé des différents produits agricoles et d'élevage. Sur chaque 100 ha du sol agricole ont été réalisées 3606 unités en moyenne. Cependant, malgré tout cela et malgré les rapports socio-économiques nouveaux dans l'agriculture, il y a encore de considérables réserves dans l'intensification de la production.

Plus de 61 p. 100 de la production réalisée sur le territoire de la commune sont constitués de produits végétaux. En 1978 sa production d'élevage se montait à 521.595 unités. Sa part dans la production agricole totale varie autour de 38,17 p. 100. La production moyenne par un habitant activement employés dans l'agriculture dépasse 73 unités.

Le rapport cadastral jusqu'à 3000,00 din par 1 ha du terrain agricole est réalisé par les producteurs dans les communes cadastrales de Brgule, Vrhovine, Vukona, Gvozdrenović, Dokmir, Joševa, Kožuar, Kršna Glava, Murgaž, Pambukovica, Radljevo, Ruklada, Raduša, Slatina, Tulari, Čučuge et Šarbane; de 3000,01 à 3500,00 din. dans les communes cadastrales de Banjani, Gunjevac, Zvizdar, Kalenić, Kalinovac, Lončanik, Novaci, Paljuvi, Stublenica, Takovo, Tvrdojevac, Trlič et Trnjaci; plus de 3500,01 din. dans les communes cadastrales de Brezovica, Vrelo, Liso Polje, Milorci, Sovljak, Ub et Crvena Jabuka.

RAZMEŠTAJ GRADSKIH I MEŠOVITIH NASELJA
U ZAPADNOJ SRBIJI

LEGENDA

GRADSKA	MEŠOVITA	SEOSKA	NASELJA
●	○	○	PREKO 10.000
●	○	○	5.000-10.000
●	○	○	2.000-5.000
●	○	○	1.000-2.000
●	○	○	500-1.000
— AUTOMOBILSKA DRUGA			
— AUTOMOBILSKA DRUGA II RAZRADA			
— OSTALI PUTEVI			
— PRUGA			
— GRANICA			

